

21.10.2024

ÁLLÁSFOGLALÁSI INDÍTVÁNY

benyújtva a Bizottság nyilatkozatát követően

az eljárási szabályzat 136. cikkének (2) bekezdése alapján

az azerbajdzsáni helyzetről, az emberi jogok és a nemzetközi jog megsértéséről, valamint az Örményországgal fennálló kapcsolatokról (2024/2890(RSP))

**Șerban-Dimitrie Sturdza, Sebastian Tynkkynen, Aurelijus Veryga,
Claudiu-Richard Târziu, Assita Kanko**
az ECR képviselőcsoport nevében

B10-0142/2024

Az Európai Parlament állásfoglalása az azerbajdzsáni helyzetről, az emberi jogok és a nemzetközi jog megsértéséről, valamint az Örményországgal fennálló kapcsolatokról (2024/2890(RSP))

Az Európai Parlament,

- tekintettel az 1950. évi emberi jogok európai egyezményére, amelyet Azerbajdzsán 2002-ben ratifikált,
- tekintettel az ENSZ Alapokmányára,
- tekintettel az 1949. évi genfi egyezményre,
- tekintettel a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmányára (1966),
- tekintettel az Örményország rezilienciájának támogatása érdekében 2024. április 5-én tartott magas szintű EU–USA–Örményország közös találkozóra,
- tekintettel az Örményországról és Azerbajdzsánról szóló korábbi állásfoglalásaira,
- tekintettel az egyrészről az Európai Unió, az Európai Atomenergia-közösség és tagállamai, másrészről az Örmény Köztársaság közötti, 2021. március 1-jén teljes körűen hatályba lépett átfogó és megerősített partnerségi megállapodásra¹ (CEPA),
- tekintettel az egyrészről az Európai Közösségek és azok tagállamai, másrészről az Azerbajdzsán Köztársaság közötti partnerségi és együttműködési megállapodás (EU–Azerbajdzsán partnerségi és együttműködési megállapodás) megkötéséről szóló, 1999. május 31-i 99/614/EK, ESZAK, Euratom tanácsi és bizottsági határozatra², amely 1999 óta hatályos,
- tekintettel az EU örményországi missziójának 2023. február 20-i elindítására,
- tekintettel a kulturális javak fegyveres konfliktusok esetén történő védelméről szóló 1954. évi Hágai Egyezményre, amelynek Örményország és Azerbajdzsán részes fele,
- tekintettel a Bizottság alelnökének/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének az EU nevében tett, a választásokat követő közelmúltbeli fejleményekről szóló, 2024. augusztus 24-i nyilatkozatára,
- tekintettel az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) nemzetközi választási megfigyelő missziójának a 2024. szeptember 1-jei azerbajdzsáni előrehozott parlamenti választásokról szóló előzetes megállapításaira és következtetéseire,
- tekintettel az Európai Külügyi Szolgálat (EKSZ) szóvivőjének az azerbajdzsáni

¹ HL L 23., 2018.1.26., 4. o., ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2018/104/oj.

² HL L 246., 1999.9.17., 1. o., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dec/1999/614/oj>.

- előrehozott parlamenti választásokról szóló 2016. szeptember 3-i nyilatkozatára,
- tekintettel az EKSZ szóvivőjének az azerbajdzsáni emberi jogi helyzetről szóló 2024. május 29-i nyilatkozatára,
 - tekintettel az EU és Azerbajdzsán közötti, az energia területét érintő stratégiai partnerségről szóló, 2022. július 18-i egyetértési nyilatkozatra,
 - tekintettel a keleti partnerség 2023. évi mutatójára,
 - tekintettel eljárási szabályzata 136. cikkének (2) bekezdésére,
- A. mivel Azerbajdzsán súlyos hiányosságokat mutat az alapvető szabadságok, többek között a véleménynyilvánítás és a gyülekezés szabadsága, valamint a tömegtájékoztatás szabadsága terén, és mivel elnyomja a politikai aktivistákat, újságírókat és a civil társadalmat, ami eltávolítja Azerbajdzsánt a demokratikus normáktól és a nemzetközi emberi jogi normáktól; mivel a korrupció és az igazságszolgáltatás függetlenségének hiánya tovább rontja az ország kormányzását, miközben a kormányzati hatóságok továbbra is elfojtják az eltérő véleményeket, és üldözik a bírálókat; mivel a nemzetközi megállapodások és a reformokra irányuló – többek között az Európai Parlamenttől érkező – felhívások ellenére Azerbajdzsán alig vagy egyáltalán nem tett előrelépést az emberi jogok helyzetének javítása terén;
- B. mivel újságírókat, emberi jog-védőket és aktivistákat börtönöztek be az országban, és mintegy 30 prominens személyiség került rács mögé politikai indíttatású vádak alapján, és az önkényes letartóztatások és fogva tartások száma állítólag megháromszorozódott, mivel Azerbajdzsán elhallgatja az ellenzékét az ENSZ 2024. évi, Bakuban megrendezésre kerülő éghajlatváltozási konferenciája (COP29) előtt, és kínzásokra és verésekre vonatkozó feltételezések is vannak; mivel jelentős civil társadalmi szervezetek felszólították az EU-t és a nemzetközi vezetőket, hogy a COP29 konferencián gyakoroljanak nyomást Azerbajdzsánra, hogy javítsa emberi jogi helyzetét, és sürgessék a politikai foglyok szabadon bocsátását és az önkényes büntetőeljárások beszüntetését;
- C. mivel az Egyesült Államok Külügyminisztériumának Azerbajdzsánról szóló 2023. évi emberi jogi jelentése szerint hiteles állítások vannak arra vonatkozóan, hogy az azerbajdzsáni kormány „politikai indíttatású megtorlásként erőszakot vagy erőszakkal való fenyegetést alkalmazott más országokban élő személyek ellen”; mivel e jelentés szerint az azerbajdzsáni kormány „korlátozta a véleménynyilvánítás szabadságát és a média függetlenségét”, és „a jelentések szerint az országon kívül élő másként gondolkodók és újságírók, valamint az Azerbajdzsánban maradt családtagjaik digitális zaklatásnak és megfélemlítésnek voltak kitéve”;
- D. mivel 2024. szeptember 1-jén előrehozott parlamenti választásokat tartottak Azerbajdzsánban, és az EBESZ nemzetközi választási megfigyelő missziója szerint a választások „korlátozott politikai és jogi környezetben zajlottak, nélkülözve a valódi pluralizmust, és így megakadályozva a valódi versenyt”;
- E. mivel 2024 szeptemberében volt a második hegyi-karabahi háború negyedik évfordulója, és egy éve annak, hogy Azerbajdzsán erőszakkal visszaszerezte az

ellenőrzést a nemzetközileg elismert területéhez tartozó Hegyi-Karabah felett; mivel 2024. január 1-jétől az úgynevezett Hegyi-Karabah Köztársaság valamennyi állami intézményét feloszlatták; mivel ezek az események – amelyeket megelőzött a laçini folyosó Azerbajdzsán általi blokádja – szinte a teljes örmény lakosság Hegyi-Karabahból történő tömeges elvándorlásához vezettek; mivel ennek következtében Hegyi-Karabah egészét etnikailag megtisztították az évszázadok óta ott élő örmény lakosságtól;

- F. mivel a hegyi-karabahi konfliktus több tízezer halálos áldozatot követelt, hatalmas pusztítást okozva, többek között a kulturális, vallási és történelmi örökség tekintetében, és több mint három évtized alatt mindkét oldalon több százezer ember kényszerű kitelepítéséhez vezetett; mivel az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt hat államközi ügy van folyamatban a Hegyi-Karabah régióval kapcsolatban Örményország és Azerbajdzsán között, amelyekben mindkét országot az emberi jogi egyezmények megsértésével vádolják; mivel Azerbajdzsánt több alkalommal is etnikai tisztogatással vádolták, különösen a Hegyi-Karabah régióban, ahol állítólag több mint 100 000 örmény nemzetiségű állampolgár kényszerült lakóhelye elhagyására;
- G. mivel az EBESZ, az EU és más nemzetközi szereplők három évtizedes diplomáciai és békeépítési erőfeszítései során nem sikerült békés megoldást találni a konfliktusra, és így nem sikerült meggyőzni Azerbajdzsánt, hogy hagyjon fel a katonai erő alkalmazásával;
- H. mivel az Egyesült Államok Külügyminisztériumának Azerbajdzsánról szóló 2023. évi emberi jogi jelentése szerint az azerbajdzsáni kormány „nem tett hiteles lépéseket az emberi jogi visszaéléseket elkövető tisztviselők többségének megbüntetésére”; mivel a jelentés azt is megállapítja, hogy „nem történt előrelépés a 2020-as és 2022-es ellenségeskedések során az azerbajdzsáni fegyveres erők vagy magánszemélyek által elkövetett állítólagos visszaélésekkel kapcsolatos kormányzati vizsgálatok terén”;
- I. mivel biztosítani kell az orosz területek átlépését kikerülő, Európa és Ázsia közötti összeköttetést; mivel a Dél-Kaukázus stratégiai szerepet játszik az Európa és Ázsia közötti összeköttetések előmozdításában, ami különösen fontos az EU energiakapacitásai és a Közép-Ázsiával folytatott kereskedelem szempontjából;
- J. mivel Örményországnak a biztonság terén már sikerült gyengítenie az Oroszországhoz fűződő kapcsolatait, mivel befagyasztotta az Oroszország által vezetett Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetében (CSTO) való részvételét, bár továbbra is az Eurázsiai Gazdasági Unió tagja maradt;
- K. mivel Örményország és Azerbajdzsán határbizottságainak 2024. április 19-i nyolcadik ülésén előzetes megállapodás született négy határszakasz kijelöléséről;
- L. mivel az Örményország és Azerbajdzsán közötti béketárgyalások láthatólag megrekedtek, és nem valószínű, hogy a COP29 előtt létrejön és aláírásra kerül a megállapodás; mivel a békemegállapodásnak a kétoldalú kapcsolatok és a tágabb régió egészének hosszú távú stabilitásához is hozzá kell járulnia; mivel ez a cél csak akkor érhető el, ha Örményország és Azerbajdzsán hatóságai garantálni tudják a békés együttélést és a kisebbségi jogok tiszteletben tartását;

- M. mivel Azerbajdzsán jelentős kőolaj- és földgáztermelő, nevezetesen a Kaszpi-tengeren található Azeri-Chirag-Gunashli olajmező és a Shah Deniz gázmező révén, és főként a Baku-Tbiliszi-Ceyhan kőolajvezetéken keresztül exportálja a szénhidrogéneket Európába, megkerülve Oroszországot, és alternatív energiaforrást biztosítva az EU-nak, ami értékes ebben a geopolitikai helyzetben; mivel Azerbajdzsán gazdasága nagymértékben függ az olaj- és gázbevételektől, amelyek az ország exportbevételeinek több mint 90%-át, a kormány költségvetésének pedig figyelemre méltó részét teszik ki;
- N. mivel a Gazprom és a SOCAR által az elmúlt években aláírt gázszerződések, amelyek értelmében 2022 novembere és 2023 márciusa között egymilliárd köbméter gázt szállítanak Oroszországból Azerbajdzsánba, jelentős aggályokat vetettek fel az orosz gáz európai piacra történő újrakivitelével kapcsolatban, különösen az Ilham Alijev azerbajdzsáni elnök és von der Leyen bizottsági elnök által aláírt egyetértési megállapodással összefüggésben; mivel az EU célja, hogy csökkentse Európa orosz gáztól való függőségét, ám ez a megállapodás ezt a célt alááshatja, mivel az orosz gáz továbbra is Azerbajdzsánba áramlana, ami potenciálisan lehetővé tenné az azerbajdzsáni gáz fokozott újrakivitelét az EU-ba; mivel az Ukrajnán keresztül szállított orosz gáz 2024 végéig azerbajdzsáni gázzal történő kiváltására irányuló európai erőfeszítések komoly kihívásokkal néznek szembe, és bár Ukrajna, az EU és Azerbajdzsán támogatja az azerbajdzsáni gáz orosz csővezetékekbe történő injektálását, Azerbajdzsánnak nem biztos, hogy lesz elegendő gázkészlete a hiány pótlására; mivel e tekintetben a transzatlantikus földgázvezeték alternatív útvonalat biztosíthat a megfelelő ellátás biztosításához, ám az európai piacra irányuló hatékonyabb és biztonságosabb gázáramlás biztosítása érdekében új infrastruktúrára van szükség az EU-val való összeköttetések gázszállítási kapacitásának növeléséhez, különösen egyrészt Bulgárián és Románián, másrészt az Adria-gázvezetéken keresztül;
1. kifejezi az azerbajdzsáni emberi jogi helyzettel kapcsolatos aggodalmát; sürgeti Azerbajdzsánt, hogy tegyen eleget a saját alkotmánya és a nemzetközi megállapodások szerinti kötelezettségeinek az alapvető szabadságok védelme és polgári emberi méltóságának tiszteletben tartása érdekében, és hagyjon fel azzal, hogy a büntetőeljárást a kormány bírálói és a civil társadalom tagjai elnyomásának eszközeként alkalmazza;
 2. felszólítja Azerbajdzsánt, hogy ejtse az összes vádat Qubad İbadoğlu, İlhamiz Quliyev és az alapvető jogaik gyakorlása miatt bebörtönzött minden más személy ellen, bocsássa szabadon őket, és biztosítson szabad és korlátlan teret a független újságírásnak és a véleménynyilvánítás szabadságának; felszólítja Azerbajdzsánt, hogy tegye lehetővé Dr. Qubad İbadoğlu számára, hogy akadálytalanul és az általa választott országba utazhasson, hogy újraegyesülhessen családjával és megkaphassa a sürgősen szükséges orvosi ellátást;
 3. felhívja a Bizottságot, az ENSZ mechanizmusait és más nemzetközi szereplőket, hogy a COP29 előtt fokozzák az emberi jogok és a demokratikus kormányzás előmozdítására irányuló erőfeszítéseiket Azerbajdzsánban;
 4. hangsúlyozza, hogy a COP29 lehetőséget jelenthet Azerbajdzsán számára arra, hogy megerősítse valódi elkötelezettségét a nemzetközi jog szerinti kötelezettségei iránt, ahelyett, hogy arra használná fel, hogy emberi jogi helyzetét elfedje, miközben folytatja elnyomó gyakorlatát;

5. felszólítja a Bizottságot, hogy az ENSZ-szel szorosan együttműködve sürgősen dolgozzon ki átfogó tervet a Hegyi-Karabah konfliktusban megölt vagy eltűntnek nyilvánított nyolc fegyvertelen örmény hadifogoly, köztük nők sorsának kivizsgálására és tisztázására, valamint végezzen pártatlan helyszíni vizsgálatokat, könnyítse meg az információcserét, biztosítsa az Európa Tanács Kínzás, Embertelen vagy Megalázó Bánásmód vagy Büntetések Megelőzésére Létrehozott Bizottságán keresztül a nemzetközi megfigyelők akadálytalan bejutását a fogva tartási létesítményekbe, akiktől korábban megtagadták a hozzáférést, és hozzon létre központi adatbázist az eltűnt személyek felkutatására és a velük kapcsolatos ügyek megoldására, továbbá biztosítsa a szükséges támogatást és forrásokat az érintett családok számára;
6. követeli, hogy Azerbajdzsán engedje szabadon a még mindig Bakuban fogva tartott 23 örmény túszt, köztük Hegyi-Karabah korábbi vezetőit;
7. ismételten elítéli, hogy az elmúlt években azerbajdzsáni katonai behatolásokra került sor Örményország nemzetközileg elismert területére; együttérzését fejezi ki a hegyi-karabahi örmények iránt, akiknek el kellett menekülniük őseik földjéről, és felszólítja a bakui hatóságokat, hogy garantálják a hegyi-karabahi örmények biztonságos visszatérését, és tartsák tiszteletben a kultúrájuk és hagyományaik ápolásához való jogukat; üdvözli az örmény kormány arra irányuló erőfeszítéseit, hogy menedéket és segítségnyújtást biztosítson a lakóhelyüket elhagyni kényszerült örményeknek;
8. mély aggodalmát fejezi ki Hegyi-Karabah kulturális, vallási és történelmi örökségének megőrzésével kapcsolatosan; sürgeti Azerbajdzsánt, hogy tartózkodjon a régió kulturális, vallási vagy történelmi örökségének további megsemmisítésétől, elhanyagolásától vagy megváltoztatásától; követeli az örmény kulturális, történelmi és vallási örökség védelmét Hegyi-Karabahban az UNESCO normáival és Azerbajdzsán nemzetközi kötelezettségvállalásaival összhangban; ragaszkodik ahhoz, hogy Azerbajdzsán tegye lehetővé egy UNESCO-misszió indítását Hegyi-Karabahba, és biztosítsa e misszió számára a kulturális örökséghez való szükséges hozzáférést;
9. határozottan elítéli Oroszország fokozódó hibrid kísérleteit az Örményországon és régió belüli politikai helyzet destabilizálására; aggodalmát fejezi ki amiatt, hogy az EU örményországi missziója rendszeres célpontként szolgál az orosz dezinformációs kísérletek és kampányok számára;
10. megismétli az EU elkötelezettségét a kaukázusi régió békéje, stabilitása és jóléte mellett; hangsúlyozza, hogy egyértelműen támogatja Örményország és Azerbajdzsán szuverenitását, területi integritását és politikai függetlenségét; támogatja az Örményország és Azerbajdzsán közötti kapcsolatok normalizálását a tartós béke elérése érdekében; ösztönzi mindkét országot, hogy tegyen további előrelépést egy megállapodás véglegesítése és egy békemegállapodás mielőbbi aláírása terén;
11. úgy véli, hogy az Azerbajdzsán és Örményország közötti valódi párbeszéd az egyetlen fenntartható, előre vezető út, és arra kéri az Uniót és az uniós tagállamokat, hogy támogassák ezeket az erőfeszítéseket, amelyeknek ki kell terjedniük egymás területi integritásának kölcsönös elismerésére, Hegyi-Karabah örmény lakosságának jogait és biztonságát szavatoló garanciákra, a még bebörtönzött foglyok, köztük Hegyi-Karabah volt vezetőinek szabadon bocsátására, valamint az ellenük folytatott látszatperrek

leállítására;

12. hangsúlyozza, hogy az EU régióbeli részvételének gyakorlatiasnak és eredményorientáltnak kell lennie, ellentétben Oroszország szerepével, amely évtizedeken át táplálta a konfliktust, és azt saját politikai haszonszerzésre használta fel; üdvözl, hogy Örményország befagyasztotta részvételét a Kollektív Biztonsági Szerződés Szervezetében; kiemeli, hogy Azerbajdzsánnak a nahicseváni exklávéval kapcsolatos összeköttetési problémáit Örményország szuverenitásának és területi integritásának teljes körű tiszteletben tartása mellett kell megoldani;
13. utasítja elnökét, hogy továbbítsa ezt az állásfoglalást a Tanácsnak, a Bizottságnak, a Bizottság alelnökének/az Unió külügyi és biztonságpolitikai főképviselőjének, az Azerbajdzsáni Köztársaság elnökének, kormányának és parlamentjének, Örményország elnökének, kormányának és parlamentjének, az UNESCO főigazgatójának, az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezetnek, az ENSZ-nek, valamint az Európa Tanácsnak.